

Jószágosdi

1. Helyi fauna

Nussbaum szobájába az imént berepült egy denevér. Sokszor nézegeti őket, amint átcikáznak a dunaparti lámpák fénykörén, és kifejezetten örül nekik: hangtalan röptük nyomán megritkulnak a nagy éjjelilepkék, akik telitojják gonosz hernyóikkal a gesztenyefákat, s Nussbaum azt sem szereti, amikor egy-egy ilyen maciforma, barna puhány reggel vaksin az orrának repül a kéziratpapírok menedékéből. Nem emlékszik, hogy denevér valaha is bejött volna a szobájába. Fecske igen, egy röpködni alig tudó csízkölök igen, balkáni gerle igen, egy különösen arcátlan feketerigó még az udvari kisszoba idején szinte minden hajnalban, a minap egy behemót ájtatos manó — bőregér még soha.

Az ájtatos manó, az nem volt egyszerű eset. Nussbaumnak megvan a technikája a csíkos zoknis karolópókok kitessekelésére, akik főként ősz elején remélnék tanyát ütni a könyvespolcok és az ágya fölött: ha a pók túl magasan van, be kell hívni a kinti vécéből a loboncos, nyurga indiánfőnököt, Hosszú Partvist, aki szívélyesen elmagyarázza a póknak, hogy lejjebb kell fáradnia. Miután a jövevény ezt fölfogta csöppnyi agyával, Nussbaum ráborítja a szélesszájú Pókfogó Poharat (ebbe virágot nemigen tesz, mert bármikor kellhet, ugye), majd egy képeslap segítségével elválasztja a pókot a faltól. Kényes művelet, mert az esetleg kint rekedt pókláb borzasztó törekeny, és Nussbaumnak nem áll szándékában nyomorékokat kilökdösní a hűvösödő koraőszi éjszakába. Ezután a Pókfogó Pohár, alatta a képeslappal, kiül a párkányra. Nussbaum megcsodálja a foglyot, megdicséri a zokniját, majd jobb kézzel kihúzza alóla a képeslapot, ballal leemeli a poharat, és a jobb kezében szo-

rongatott lappal kilöki a pókot az ablakon. A jószág nem esik nagyot, csak az alsó párkányig, és van esély rá, hogy visszamászik, de hát ilyen az élet, akkor újra ki kell dobni. Egyszer előfordult, hogy addig csodálta az üveg alatt a szőrös lábú, marcona harcost, mígnem a katapultálásnál kiderült, hogy időközben kikötötte magát a bádoghoz: két pillanat múlva rosszálló pozával ismét megjelent, és villámsebesen begyalogolt a Nagy Malonyai háta mögé, amit aztán Nussbaum fél évig nem mert megmozdítani.

Mint mondtam, a manóval nem volt ilyen könnyű elbánni. Nussbaum csak arra neszelt föl, hogy az ágy fölötti lámpán, a szoba túlsó sarkában, valaminő éji bogár a szokottnál is nagyobbakat koppan. Elsőre nem is kelt föl az íróasztaltól, hogy jobban szemügyre vegye, de a másodiknál már gyanút fogott. Az ájtatos manó vagy tíz centi hosszú volt, úgy zöldellt a lámpaernyő sárga selymén átszűrő fényben, mint egy kiszidolozott középkori lovag vagy frissen szedett borsóhüvely, és elmélyülten majszolt egy lekókadts bajszú, soványka pillét. Nussbaum udvariasan kívárta, hogy a nagyját elfogyassza, és közben megállapította, hogy a pókfogó pohár nem elég öblös a manó befogásához: olyan hosszú, karcsú csápjai voltak, hogy a célnak csak egy nagyobb beföttesüveg felelhetett meg. Elzarándokolt a spájzba, és imádkozott, mint maga a manó, hogy visszaérve még ott találja. Ott volt, és teljesen emberi testtartásban törülgette a száját. Nussbaum az ágyán balanszírozva hosszsan, nagyon hosszsan habozott. Férfiasan be kell ismernünk: félt. Ha ez a fémes behemót ráugrik, visítófrászt kap, bármily kedvezőnek tűnnek is a méretarányok. Halálmegvető bátorsággal ráborította a dunsztost a manóra, aki olyan erővel vetődött az üveg aljának, hogy Nussbaum majdnem eldobta a francba az egész szakramentumot, és alig bírta a reátapasztott képeslapot a helyén tartani, ám végül is derekasan helytállt, és megszemlélte a kudarcból döbbenet kushadó fenevadat. Gyönyörű volt. Nussbaum némi töprengés után úgy döntött: védett állat ide-vagy oda, kiteszi a szűrét. Sajnálta volna éjszakára az üvegben hagyni (nem is volt biztos benne, hogy szeretne vele aludni), úgy gondolta: annyira azért nem ritka és értékes jószág, hogy reggel eltalpaljon vele az állatkertig — és erősen remélte, hogy a manó át tud repülni a gesztenyefákig húsz métert anélkül, hogy közben valamelyik denevér megorrontaná a fejedelmi vacsora lehetőségét. Amennyire a sötétben követni tudta az im-

pozáns lendülettel kizizzenő páncélos lovag röptét, úgy tűnt, megúsza.

A denevér — most bezzeg — itt csapong Nussbaum behúzott feje fölött. Ilyen közéről meglepően nagy, olyasforma, mint egy rigó. Hihetetlen biztonsággal fékez a könyvespolcoknál, szinte táncol a neki nyilván szűk térben. Az ablak tárva-nyitva, ki lehetne menni, de szemlátomást nem siet sehová. Nesztelenül rója a köröket bársonyos, csokoládészín szárnyain, árnyéka a falon mint egy indonéz papírkivágás. Nussbaum most már úgy véli, ez a szegény állat tán nem teljesen biztos a kijáratban, vagy sokallja a fényt, ezért kis időre abbahagyja az írást.

Miután mindkét ajtót becsukta (Csutka szerencsére épp a másik szobában szuszog), lehajtja a számítógép tetejét is, és eloltja a vilányt. A nagydarab emberi lény jövés-menésétől megszéppent egér-arkangyal a sötétben boldogan kikanyarodik az éjszakába. Nussbaum is örül, utánainteget, visszaül, hogy megírja a történet végét.

Történet. Hm. Nem történt semmi. Bejött, kiment. Mindjárt eloltják a Lánchíd fényeit. A város elcsitult, a sötéten csillámló vízen dunnyogva araszol egy vontatóhajó, a hídfő lámpái körül álmatlan rigó lármázik a nyári éjszakában. Éjszél van.

2. Leckeisméltés

— Töltenének csak pár napot Indiában — morfondírozik Nussbaum —, vagy Amazóniában... Majd megtudnák a botorjai, hogy egyet-egyet még csak agyon lehet csapni (bár azt is: minek?), de egy egész, működő állatvilágot...

Gyerekkorában hisztérikusan rettegett a pókoktól. Ez állítólag valami atavizmus, és a gyerekek, főleg a lányok ösztönösen irtóznak tőlük, de Nussbaum félelme már-már nevetséges volt: egy jámbor kaszáspók láttán is akkora cirkuszt tudott csapni, hogy valamilyik felnőtt kénytelen lett kilakoltatni a nyomorultat. Indiában változott meg minden végérvényesen. Rá kellett jönnie, hogy itten a pók van otthon, és ha meg van engedve a hálója alatt zuhanyozni vagy aludni, ez egyszerűen a pók baráti, vendégszerető gesztusa. Néha azért fel-felpillantott a félökölnyi, barna, sárga, fekete, csíkos, szőrös házigazdákra, és örült, hogy annyi rengeteg ennivaló röpköd körülöttük. Nem fog eszükbe jutni lejönni pont őt megenni. Nem is jött le egy se.

Egyébként is mindenféle állat mászkált jobbra-balra. Lehetett látni elefántot, az őserdőben a tigris nyomát (sajnos tigrist nem, arra azért vigyázott a nemzeti park személyzete, csak veszélyes a bestye férge), azután majmokat, örvös medvét, mocsári szarvast, vízimadarak tízezreit, dolgos keselyűket, kecses, homoksárga, félvad kutyákat. Meglepőek bukkantak elő lakásokban is, vagy a szállodában, mint például mindjárt az érkezést követő reggelen, amikor Nussbaum tiszta bugyogót vételezendő benyúlt a hátizsákjába, onnét pedig előugrott egy halálra rémült patkány. Nomármost, az indiai patkány pont olyan, mint ahogy Kipling leírja (minden más állat is, egyébként, pont olyan), tehát nem kövér, szürke és agresszív, hanem karcsú, drapp, okos pofácskája, szende kis bajsza van, és roppant félénk. A patkány azonnal berohant az ágy alá, Nussbaum pedig, mivel tisztán emlékezett, hogy patkányt nem tett a hátizsákba, csodálkozásának hangot adott. A hangra kirohant a fürdőszobából Nussbaum kétméteres ausztrál szerelme, akinek minden öltözéke némi szappanhab volt, és takaros kis tócsa képződött körülötte a küszöbön.

— What, what? — kérdezte érdeklődve, higgadt arccal, mivel egyetlen fegyveres rablót sem látott a helyiségben.

— Rat — lehelte Nussbaum, mert átvillant az agyán, hogy mint-ha angolul is... A kétméteres nyugodt maradt, sőt elvigyorodott, de Nussbaum nyelvtudásának hézagait ismervén tovább faggatózott:

— How many?

— Mennyi, mennyi — dühöngött Nussbaum — only one, nem elég? (Habár tényleg, lehetne negyven is, az rosszabb.)

— Good — mondta nyájasan mosolyogva a csöpögő görög istenszobor. — Where is it?

— From the zsák — hadonászott Nussbaum —, under the bed!

— It's a good place — mondta a kétméteres, elcsöpögött az ágyig, alánézett, szemrevételezte a pislogó patkányt, majd a Singing in the rain-t füttyörészve visszavonult, és kisvártatva elzárta a zuhanyt.

Nussbaum fellélegzett. Ha a patkány jó helyen van az ágy alatt, akkor jó. A hátizsákot mindenesetre megrugdosta, hogy az esetleg még benn tartózkodó családtagok takarodjanak ugyancsak a „good place”-re, illetve az anyjuk izéjába, de nem jöttek ki többen. Kijött viszont a fürdőből a száraz és frissen borotvált kétméteres, aki nagyon értelmesen úgy gondolta, hogy az ágy alatt tanyázó látogatót

azzal lehet a legbiztosabban távozásra készíteni, ha a feje fölött rettentő éghőborút rendeznek. Magához ölelte tehát Nussbaumot, akinek ettől kezdve — az út hátralévő öt hetében — kisebb gondja is nagyobb volt annál, van-e patkány az ágya alatt, vagy nincs. Ha nincs, majd gyön, ha van, majd elmegy, ha akar.

Tizenkilenc órát utaztak aztán egy harmadosztályú vasúti fülkében. Velük megszámlálhatatlan bennszülött, egy kecske, s a felső csomagtartóban a kecske táplálására szolgáló szénabála. A gazda szíve időnként megesett a szünet nélkül kétségbeesetten nyekergő jószágon, és kiráncigált egy-egy marékkal a mézillatú fűből. Az alatt ülő Nussbaum fejére esőként potyogtak a szöcskék, pókok és mezei poloskák, a kétméteres pedig össznépi derűtség közepette csippentette hosszú ujjai közé a váratlan színű és méretű herkenyűket, és simán kivágta őket az ablakon. Nussbaum figyelmesen tanult. Amikor Chandigharba érkezve pár óra alvás után felocsúdott a reggeli szöszmötölés, edényzörgés és gyereksutyorgás zajaira, már nem is csodálkozott, hogy az asztalon felejtett fél narancs hemzsegő, sötét dombocskává változott: pöttöm, barna hangyák lényegében már el is hordták, folyosójuk az ágy fejénél, a falon haladt egy apró repedés irányába. A redőny résein vékonyka pászmákban sültött rájuk a nap. Egy darabig a hangyákat figyelték, aztán a kétméteres előadott egy bonyolult zenedarabot a szerinte zongorává csíkosodott Nussbaumon. A coda finom kis morranásai és a háziakra való tekintettel párnába rejtett sikolyai kacagásba torkolltak, mert az ablak alatt megjelent a zöldséges, lapos, maga-húzta kocsjával, és olyan szívettépő jajgatással hozta a lakosság tudomására: lehet leszaladni paradicsoméért és spenótért, hogy a könnyük is kicsordult.

Singh, aki meghívta őket az esküvőjére, megmondta előre:

— Indiában minden *más*. Majd meglátod. *Minden* más. Igaza volt. A csótány például akkora, mint egy fél gyufásdoboz, jó, kicsit soványabb — és piros. Szép fényes sötétpiros. Nussbaum az első reggelinél nem értette, miért kell az edényeket evés előtt is elmosogatni. A lakás patyolattiszta volt. Nem így a városi csatornarendszer, ahonnan aztán mindenféle érdekes dolog mászkált elő, minden lehető lyukon. Az elsővel Nussbaum a végén találkozott, ami Indiában országosan és egységesen toppantós. (Az ember ezáltal keletkező izomláza körülbelül négy-öt nap után enyhül, és a tanonc a tizedik nap környékén válik képessé a mutatvány mozgó vonaton

történő hibátlan előadására. A dolgot színezi, hogy a táplálék összetétele folytán az eredmény a második naptól kezdve, és hazajőve még itthon is, úgy egy héti: csíp.) Ez még csak a harmadik vagy negyedik indiai nap volt, Nussbaum sajogva gondolt az elkövetkezendő fűszeres tornagyakorlatra, amikor a lyuk hófehérre sikált tálcáján megjelent a csótány, és határozott léptekkel Nussbaum felé indult.

— Ezt már nem — hördült föl elszántan a tapasztalatlan White Lady, és eltaposta. A dög minden képzeletet felülmúló recsenéssel szétkenődött, akkora rût, veres pacát képezve a patyolat alapzaton, hogy Nussbaum figyelme saját, eredetileg sürgősnek tűnő problémájáról átterelődött a maradványok eltakarításának mikéntjére. Mire megtöltötte az egyébként fenékmosásra szolgáló kis vizes-csuprot, és visszafordult a bűnjelhez, fellélegezve látta, hogy másfél centis fekete hangyák csatárlánca szorgoskodik a csótánytetem eltüntetésén. Rájuk is hagyta a dolgot, és mire a csupor immár rendeltetésszerű használatára sor került, az ocsmány fűregből, mondhatni, nem maradt semmi. Hálaírást rebegett, és elhatározta: többé csótányra nem lép.

Így hát, amikor este a fürdőszobában már négy-öt bajszos torpedó várta, Nussbaum az értelműkre hatva próbált megszabadulni tőlük. Fogta az ott is elmaradhatatlan csuprocskát, telitöltötte, és ennek segítségével próbálta nyájasan elmagyarázni, kotródnának vissza, ahonnan jöttek. A csótányok, a bő vízszugár nemzetközi nyelvét megértve, némi berzenkedés után távoztak. Nussbaum elégedetten lezuhanyozott és bezuhant a kétméteres ölelésébe. Szerelmes volt, boldog és nagyon fáradt, úgyhogy nem gondolta végig, mit cselekszik, amikor az éj közepén a füle mellett harsogó, égbolt-szaggal horkolásra riadva megállapította, hogy szomszéd, és kitapogatózott a konyhába. Elképesztő rutintalanságról téve tanúbizonyságot, villanyt gyújtott.

A konyha minden négyzetcentimétere: a fal, a padló, a polcok, a gondosan zárt vizeskanna teteje egyetlen egybefüggő piros hemzseges volt. Nussbaum egyfelől futólag megértette az evés előtti mosogatás okát, másfelől az iszonyattól hamuszürkén tétovázott a küszöbön, cselekvési lehetőségeit latolgatva. Fölébrésztethné a kétméterest, aki nem biztos, hogy szívesen fölkelne csak azért, hogy lásson egymillió nagy, piros csótányt. Fölverhetné a családot, akik végképp nem értenék, mit abajog itt éccakának évadján: sötét van,

gyönnnek-mennek a csótányok. Az a dolguk. Vagy: át kell osonni a nappaliba, az ember szerez egyet Singh papa vastag angol képes újságjaiból, a csapnál kiöblít egy poharat, lesöpri ezt az ötszázat a vizeskannáról, iszik, lecsuk, sipirc vissza az ágyba... Nussbaum reszkető inakkal végrehajtotta az utóbbi forгатókönyv mozzanatait — a csótányok, az érintettek kivételével, mintegy vigyázzállásban statisztáltak —, majd poharával együtt visszaegyensúlyozott mit sem sejtő szerelme oldalára, aki egy horkantással nyugtázta érkezését, és hóna alá gyűrte a még mindig cidriző hősnőt.

— A csótányokhoz képest a denevér ajándék a sorstól — elmélkedik Nussbaum, és kikönyököl az ablakon. Hajnalodik. Megágyaz, elvei fenntartása mellett agyoncsap egy szúnyogot, majd amikor a zuhanyozásból visszajön, még egyet. A puli átsomfordál az ágy végéhez, hanyatt fordul, bűdös. Nussbaum összegömbölyödik, elmúlt csótányokra, elefántokra és kétméteresekre gondol, meg arra, hogy hamarosan bölcs tabáni öregasszony lesz belőle, s hogy egy nappal máris közelebb jusson ehhez a boldog állapothoz, sietve elalszik.